

АРХИВ

Шәкил НЭЧЭФГУЛУНУНДУР

0.5

К 71

Ара

К

И

Р

П

Н

МОЛЛА НЭСРЭДДИНЛӨ КИРПИНИН ЖӨРҮШҮ

КИРПИ ишэ башламышдан габаг нефт вэ памбыг районларыны, ени тикинтилэри, бир чох мүссисэлэри, идарэлэри, назирликлэри кэзмиш, достларла көрүшүш, бэ'зи гэлэмэ ятан адамларла көзүчү нэээр салмыш вэ отагына гайытмышды.

Кирпи инди столунун башында отуруб «Молла Нэсрэддин» журналынын рэнкли шэкиллэринэ бахыр, мәнэлы сөзлэрини бөйүк һэвэслэ охуор, өз кэлэчэк ишлэрини дүшүнүрдү.

Кирпинин сейр эдиб кэлдийи дүня илэ «Молла Нэсрэддинин» тэсвир этдийи дүня арасында ер илэ көй гэдэр тэфабут варды.

Элэ бу заман, санки журналын сәһифэлэриндэки шэкиллэрдән бири—Молла эминин шэкли чанланараг, аяга галхды вэ гапыдан ичарийэ кирди.

— Салам элейкүм!

— Аһа, Молла эми, хош көрдүк, сиз лап вахтында кэлмисиниз,— дейэ, Кирпи ону һөрмэтлэ гаршылады.

— Бэли, Молла элэ һэмишэ, һэр ердэ лап вахтында заһир олуб. Мән дүз гырх алты ил бундан эввэл «Сизи дейиб кэлмишэм, мүсэлман гардашларым!» сөйлэйэрэк һэята гэдэм гойдугда вэ эсрин көзүчүг адамлары мәнэ дейирдилэр ки, лап вахтында кэлмисэн. Инди лэ эшитдим ки, тэээ журналымыз чыхыр, кэлдим көрүшэ.

Кирпи илэ Молла арасында узун вэ ширии бир сөһбэт башлады. Онлар «Молла Нэсрэддин»ин сәһифэлэрини вэрэглэйэ-вэрэглэйэ кечмиши хатырладылар, вахтиэ Молланын тэнгид вэ сатира атэшинэ тутдугу мустәбидлэрэ, гарны йогуналар, моллалара, чаһиллэрэ бир даһа доюнча күлдүлэр. Бирдән Молланын үзү чиддилэшди, с. журналын 1906-чы илин 4-чү нөмрәсиндэ чэкилмиш бир шэкли көстәрэрэк деди:

— О заман дүшмәнлэрим—халгын ганына сусамыш алчаклар—мәнэ чох эзийт вэридилэр. Башымын үстүндән юмруг эскик олмурду. Бу шэкилдэ моллаларын үстүмэ төкүлүб, мәнни дөйдүклэри тэсвир эдлмишдир. Анчаг биз онлардан билмэррә горхамышыг, бүтүн тәһлүкэлэрэ вэ мәрһумийәтлэрэ дээрэк, кэлэчэйэ инанмышыг. Будур, бах, элэ һәмни нөмрэдэ язмышам: «Һеч эйби йохдур, дөйүрсүнүз, дөйүн... Амма буну да билин ки, эй моллалар, күнлэр доланар, сулар ахар, заманэ тэзэләнэр, ахырда етим-есир, кечәл-күчәл гардашларым досту илэ дүшмәннине таныйыб, һәмни йогун дөйәнәклэри сизин элиниздән алар вэ башлар... даһа далысыны демирәм».

— Далысыны тарих өзү деди,—дейэ Кирпи күлүмсүндү.

— Эләдир, инди заман башга, һэят башгадыр. Халг азад вэ хош-бөхтдир. Мән һеч билмирәм ки, сән нэдән язагасан? Кимэ күлэчәк-сэн? Кими дөйэчәксэн?

Кирпи, Молла эминин бу суалларына һэвэслэ чаваб верди:

— һеч нараһат олма, Молла эми! Язага сөзүмүз чохдур... Күлмэйэ, дөйэчлөмэйэ, ифша этмэйэ о гэдэр адам вар ки... Сәнни зэмәннэдэки адамлар артыг йохдурса да, төр-төкүнтүлэри илишиб галыб. Аталар дейиб ки, «мешэ чаггалсыз олмаз». Бир дэ көрүрсән, нараданса бир чаггал кэлди чыхды бир идарәнин башына. һөкүмэт вэ партия она иш тапшырыр, халг ондан инсаф вэ вичданла чалышмагы көзлэйир. Чаггал исэ яваш-яваш халгы да, һөкүмәти дэ, партианы да унудуб, гоһум-гардашыны, дост-ашнасыны йыгыр башына вэ башлайыр дөвләт малыны дагытмага, адамлары ничитмэйэ вэ ярушвәт алмага. Белэ бир чаггал дөнүб зәһәрли бир илан вэ вәһши бир гурд олуб. Мәкәр мәнни тиканларым белэ иланлар үчүн дейил? Мән онлары нечэ элдән гачыра билэрәм?

Молла эми:

— Йох, гачыра билмэз-сэн,—дейэ чаваб верди.— Белэ адамлар сәнни һалалча «мүшгәрилэриндир».

— Бир дэ көрүрсән ки, филан районун лап бөйүк

мәс'ул ишчилэриндән филанкәс өз ата-сына хейрат верир. Колхоз сәдрлэри дэ мәрһумун руһуну шад этмәк үчүн бир нечэ гоюн, күпә-күпә яг, кисә-кисә дүйү кәтирмәи өзлэринэ борч билирлэр. Бу шейлэри дэ колхоз амбарындан вэ фермадан көтүрүлэр. Вэ я көрүрсән ки, памбыг йыгымынын ширии вахтында филан эвдән зурна-балабан сәси кәлир. Сорүшүрсән ки, нэ олуб, дейирлэр: көзүн айдын, көзүмүз айдын, кәнд совети сәдринин оглуну сүннәт эдирлэр. Сөз йох ки, белэ ишлэрлэ мешәул олан адамларын адлары һэмишэ мәнни сәһифэлэринин бэзәйи олмалыдыр.

— Доғрудур.

— Мән бу фикирдәйәм ки, вәзифәсинэ яхшы бахмаан назир дэ, дөвләт планларыны еринэ етирмәйиб, көздән эски асан мүдир дэ, адамлары сүрүндүрмәйэ салан бүрөкрат да, фабрик-заводдан пис мал бурахан вэ яхуд тарлада алаг отларыны тәмизләмәйән бригадир дэ, дөвләт малына, халг малына эйри көзлэ бахан оғру да, һэр чүр даш-башчы да, нахошларла пис бахан һәким дэ, бөйүк мааш алыб, кәччлэрэ билик вермәйән «профессор»да, тәмизлиэ фикир вермәйән сүпүркәчи дэ Кирпинин тиканларыны ладмалыдыр.

— Бэли, дүздүр,—дейэ Молла, Кирпинин фикирлэрини бөйәнди.

— Болшевик тәнгиди вэ өзүнүтәнгид бизим эсас силаһымыз олачагдыр.

Биз һэмишэ ачыг данышачагыг. Партия, Сталин йолдаш бизэ чәсарәтли олмагы вэ һәгигәти олдуғу кими көстәрмәи өйрәдилэр. Биз нөгсанларымызга көз юма билмәрик. Биздә һәлэ коммунизм чәмийәти гурмаг ишинэ әнкәл тәрәдәнлэр, мәнфи типлэр, гәлп адамлар аз дейилдир. һәлэ бэ'зи башларда капитализм галыглары яшамагдадыр.

Молла әлиндәки журнала бахыб, бирдән гәһгәһә әкиб күлдү.

— һәлэ айры «мүшгәрилэр» дэ вар ки, онлар да сәнни тиканынын дадыны көрмәлидилэр. Мәнни сәһифәләрим һэмишэ сәһифәләримизин харичиндә олан екә чанаварларын да үзүнэ ачыг олубдур. Аллаһ шаһиддир ки, мән бир дөгигә дэ олса нэ Мәммәдәли шаһы, нэ Әбдүлһәмиди, нэ Вилһелми, нэ Вилсону, нэ Чемберлени яддан чыхармамышам.

— Индинин Трумәнлэри, Чөрчиллэри, Ачессонлары онлардан да бәтәрдигрә, Молла эми, булар сүлһүн, динчлийин дүшмәнидилэр, һэр дөгигә мүһарибэ гызышдырмага чалышырлар. Түркийәнин индики һөкүмәт башчылары Әбдүлһәмиддән дэ бир аз о яна кедиблэр. Онлар инди бүтүн өлкәни Түркийә халгы үчүн зиндана чевириблэр.

Молла эми башыны тәрпәтмәклә бу ишләрдән хәбәрдар олдуғуну билдирди. Достлар бир аз да отуруб сөһбәт этдилэр. Сонра Молла кетмәйэ һазырлашараг, аяга галхды.

— Оғул, бу журналын бир хейри дэ о олачаг ки, әләбийатымызда юмор вэ сатира нөвү инкишаф эдәчәк, ени сатирик шаирләримиз, фел'етончуларымыз, карикатурчуларымыз етишәчәкдир. «Молла Нэсрэддин» журналы бөйүк шаиримиз Мирзә Әләкбәр Сабири өз сәһифәләри васитәсилә әләбийәт әләминә кәтирмәси илэ фәхр эдә билэр. һағвердиев дэ, Сәид Ордубади дэ, Әли Нәзми дэ, сон дөврләримиздә Чәфәр Чаббарлы да бизим журналын эсас язычылары олмушлар. Мән һәлэ халг рәссамы Әзимзәдәни демирәм, о, журналын етирмәсидир.

Кирпи күлүмсүндү:

— Молла эми, бәс сизин өзүнүз? Биз һэмишэ сизинлэ фәхр эдирик. Сизин хидмәтләриниз чох бөйүкдүр. «Кирпи» «Молла Нэсрэддин» яхшы ән'әнәләрини давам этдирәчәкдир.

— Мәнни хидмәтләрим һаһаг бөйүдүрсүнүз,—дейэ Молла тәвәзәлэ башыны ашагы салды,—мән өзүмү халга хидмәт этмәйэ борчлу билмишәм. Биз һэмишэ халг һикмәтиндән, бөйүк рус классикләриндән өйрәнмишик. Гогол, Шедрин мәнни мүәллимләрим олмушлар.

Кирпи молла эминин әлини һөрмәтлэ сыхды.

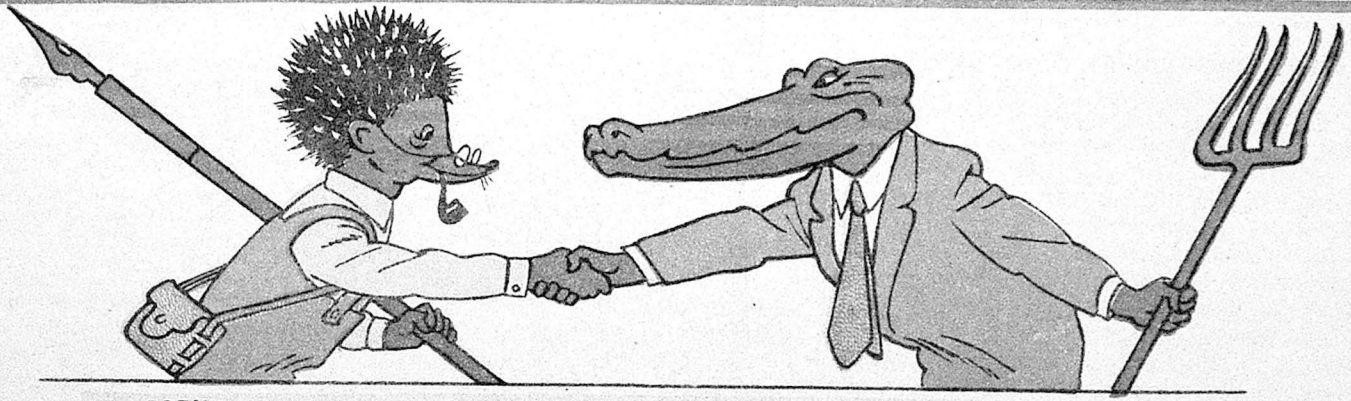
— Биз Гоголдан да, Шедриндән дэ, Сабирдән дэ, Сиздән дэ өйрәнәчәйик.

«Молла Нэсрэддин»ин сәһифәләри ачылды, Молла эми өз типләринин арасына гарышды. Кирпи гәләми әлине алыб, язага башлады.

ӘВЭЗ САДЫГ.

ДОҒУЛУШ КҮНҮНҮЗ МҮНАСИБӘТИЛӘ ТӘБРИК ЭДИРӘМ.

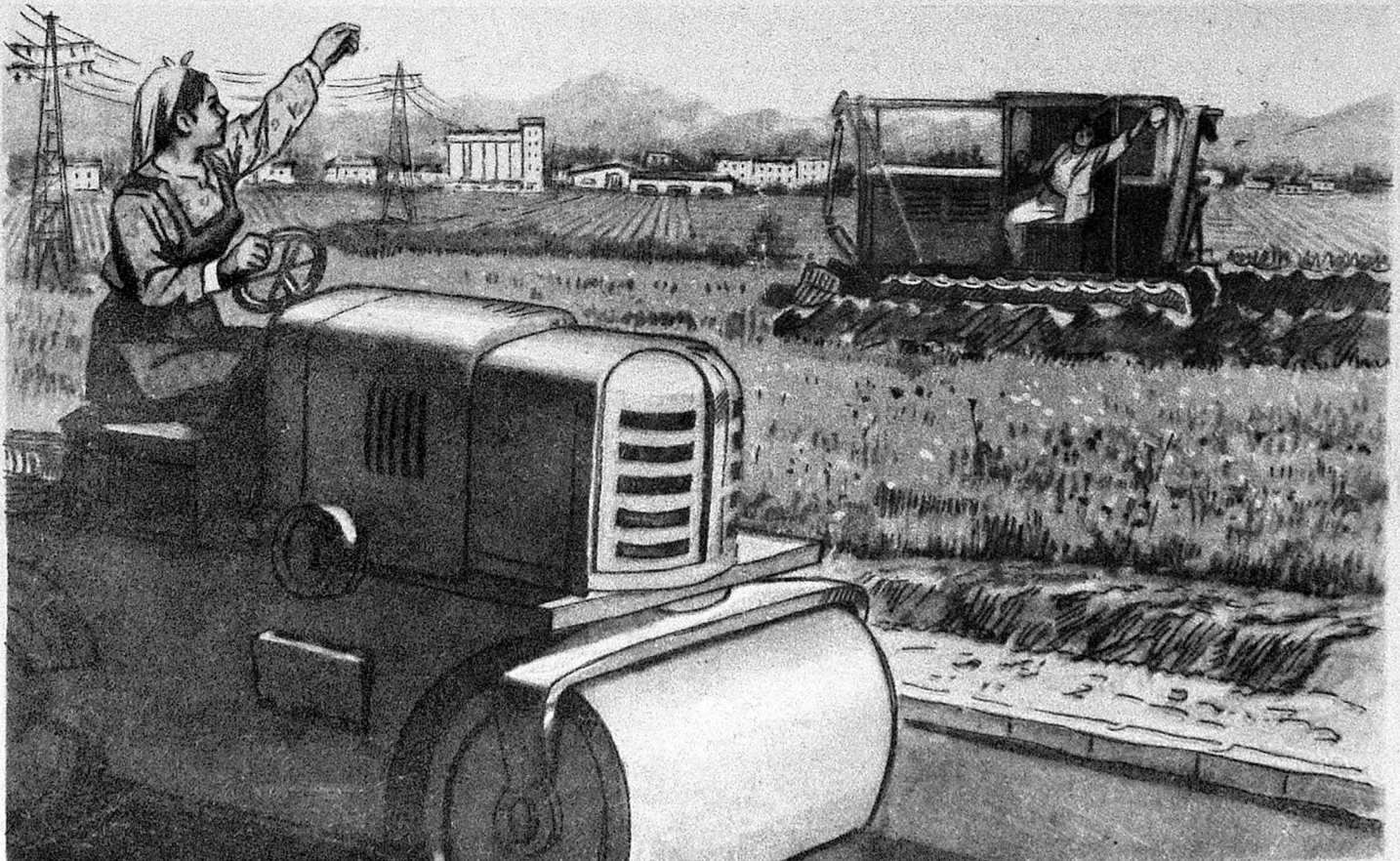
КРОКОДИЛ

Шәкил "Крокодил" редакциясындан көндөрләнмиш.

КӨҢНӨЛМӘМИШ БАЯТЫ

Шәкил О. САДЫГЗАДӘНИНДИР

Сөн ордан чых, мөн бурдан

Кор олсун дүшманымыз.

МОЛотов району 2 нөмрәли газма ишләри трестинин Сталин районунда ерләшән газма идарәсинин иши 1950-чи илдән бәри кәтирмир ки, кәтирмир.

Бу газма идарәсинин башга газма идарәлариндән нәйи әскирдир? Неч нәйи. Әлверишли шәраит, техника база, ишчи гүввәси, хула-сә, һәр шейи вар. Мүдири, баш мүһәндиси, баш кеологу, техника шәбә мүдири, партия тәшкилатчысы, буруг комитәси, комсомол комитәси дә өз ериндә. Иш кедир? Бәли, кедир, өзү дә өзбашына кедир. Ишләйрләр? Бәли, ишләйрләр, өзү дә «тәзә һәвәслә» ишләйрләр. Бу идарәнин элә ярашыгы да орасындадыр ки, бурада һәр күн бир тәзәлийә, тәзә адамлар, тәзә ишләрә раст кәлирсән. Дүнәнки адамларын ериндә бу күн тәзәсини көрүрсән. Мүдир тәзә, баш мүһәндис тәзә, һәтта фәһләләр дә тәзә. Һәр шей тәзә оланд, сөз йох ки, көрүлән иш дә тәзә олар. Элә һесабыны бурадан көтүр ки, ики ил әрзиндә чәми-чүмләтәни дөрд мүдир, вуртут беш баш мүһәндис дәйишиб, йә'ни тәзәси кәлиб, көһнәси кедиб. Тәзәси кәлиб ерини гыздырмамыш ишләри лап тәзәсинә тәһвил вериб. Бу тәһвил-тәслим сайәсиндә кәләфин дә учу итиб. Уч илдир ки, план долмур.

Тәкчә мүдир, баш мүһәндис дәйишсә дөрд ярыдыр. Иш бурасындадыр ки, фәһләләр дә, үмүнийәтлә идарәнин бүтүн һейәти дә дәйишир, тәзәләнир, көһнәси кедир, тәзәси кәлир. Бәзән элә олур ки, тәзә кедәндә көһнәләрдән дә бир-икисини дартыб өзү илә апарыр. Мәсәлән, бу ил феврал айында он дөрд фәһлә ишә гәбул олунуб, он еддиси ишдән чыхарылыб. Март-да он сәккизи кәлиб, нийрми дөрдү кедиб, мүхтәсәр беш айда 147 ишчи кәлиб, 125-и кедиб.

Көрүсүнүз ки, кедәнләр бәзән кәләнләрдән чоходур. «Тоюг юмуртламыр, фалыны да ейир». Бәдди дилдә десәк, ишчи гүввәси чошгун сел кими ахыб кедир. Бу ахыны идарә эдәнләрин башы кәлиб-кәдәнләрә элә гарышыб ки, буругларда көрүлән вә көрүлмәйән ишләрдән, әмәк интизамындан хәбәр тута билмирләр. Тута

Кәтирмәйәндә кәтирмир

да билмәзләр, чүнки, кәләнләри гәбул әтмәк, кәдәнләри йола салмаг—бу, өзү дә элә бир ишдир. Идарә мүдири Артюхин, баш мүһәндис Кирилов, баш кеолог Ханкиши һүсейнов, техника шәбә рәиси Аллаһвердиев ишлә мәшгул олмага вахт тапсаидылар, беш ай әрзиндә нийрми бир гуяода баш верән 32 авариядан хәбәр тугардылар вә я прогужчулугда шәһрәт газанмыш газмачы Земчихини вә газмачы көмәчиләриндән Байрамәли Әлиев, Гулу Ваһидову таныярдылар, оларын ишинә бир әнчәм чәкәрдиләр. Башлар гарышыг олмасайды ийирми бир газма бригадасында боруларын гуяа салыныб-чыхарыламасы нормасы еринә стириләрди, беш айда бош кечән 6403 саатда филан гәдәр метр гуяа газыларды.

Буруг комитәсинин сәдри Әһмәдов да әлиндән кәләни эдир. Буруглар үчүн өз вахтында ярыш мугавиләси баглайыбы?—Баглайыб. Бу мугавиләләри айрыча голуға тоюбму?—Тоюб. Намысы кәмали-сәлигә илә мүдирин столу үстүнә галаныбымы?—Галаныб. Даһа кишидән нә истәйирсиниз? Йохса дейирсиниз ки, мугавиләдә нәләр язылдыгыны, һансы шәртләрә әмәл олунуб-олунмадыгыны әзбәр билсин? Йох, инсаф яхшы шейдир. Әһмәдов һеч вахт белә ағыр мәс'улийәти бойнуна көтүрмәйиб, көтүрмәз дә...

Әлләшмәк, чалышмаг, рәһбәрлик, гайгы бундан артыг олмаз. Иш кәтирмәйәндә кәтирмир. Анчаг бир иш вар ки, һәммин трестин, һәммин газма идарәсиндә иши кәтирән бригадалар да аз дейил, Мәсәлән, буруг усталарындан Арсен Ванесов 6 айлыг планы 131 фәиз, һачы Темирханов 157 фәиз еринә стирмишләр. һәлә о бириләрини демирик.

Көрүнүр ишин кәтирәб-кәтирмәмәси адамын өз әлиндәдир. Ишә чан яндыран олса, кәтирәр, һәлә бир аз да о яна кечәр.

М. АСЛАНОВ
М. ӘЛИЕВ

БӘ'ЗИ МҮФӘТТИШЛӘРӘ ИТНӘФ

—Шәкил НӘЧӘФГУЛУНУНДУР

—Сәдримиз яман өл-аяга дүшүб, дөйөсөн ишләри һазырлайыр.
—Ишләри йох, ишләри...

БИР БАЛАЧА СӨҢБӨТ

ШАИР гэзети ачанда өз эсэри һаггында мэгалэ дэрч олундугуу көрүр. Тэнгидчи онун поэмасыны тэрифлэмийшдир. Шаирин үзү күлүр. О, да дэрһал тэнгидчини тэрифлэмэйэ башлайыр:

— Киши бөйүк габилийэт саһибидир. Сабир демиккэн, дүзү—дүз, эйрини—эйри көстэрр. Белэ вичданлы тэнгидчилэримиз нэ гэдэр чох олса эдэбийятымыз бир о гэдэр тез инкишаф эдэр.

Бир һэфтэдэн сонра һэмин шаир гэзети ачанда өз эсэри һаггында энэ бир мэгалэ дэрч олундугуу көрүр. Бир һэфтэ эввэл онун бир эсэринэ мүсбэт гиймэт верэн тэнгидчи, инди онун башга бир эсэринин нөгсанларыны ачыб көстөрмийшдир. Шаир дэрһал өзүндөн чыхыр. Көзүнү юмуб, ағзыны ачыр, дишини дибиндэн чыханы тэнгидчинин далынча дейир:

— Адамын керек гана чагы ола, о өзү нэ-

дир ки, яздыгы тэнгид нэ олсун. Белэ вичдансыз тэнгидчилэр сырамызда галдыгча эдэбийятымыз инкишаф этмээ.

Экэр охучу бу балача сөһбөтимизи эшидэркэн тэк шаир Зейнал Хэлил һаггында даңышдыгымызы нэзэрдэ тутурса, элбэттэ янылыр. Дүздүр, Зейнал Хэлил бир аз бундан эввэл язычыларын үмуми ичласында «Айкүн» поэмасы һаггында тэнгид мэгалэси язан тэнгидчилэрин барэсиндэ ағзына кэлэни даңымыш, онлары тэһгир этмишдир. Йох, биз тэк Зейнал Хэлилин нэзэрдэ тутмуруг. Язычыларын бир гисми болшевик тэнгиди вэ өзүнү-тэнгид шүарларыны өз истэдикләри кими баша дүшүрлэр. «Өзүнүтэнгид» сөзү чох вахт бурада «өзүнү тэриф» мәнэсында ишлэннр. Йэ'ни, нэ гэдэр бачарысан өзүнү тэрифлэ, мабада бир сөһвини бойнуна аласан. Тэнгид

сөзү исэ тэнгид эдэнин мүнасибэтиндэн (дост-базлыг вэ я шэхси гэрээдэн) асылы оларак тез-тез мәнэсыны дэйишдирр. Тэнгид эдэн бэ'зэн өзүнүн вэ достларынын көзүндэки тири көрмэйэ билэр, бунун эйби йохдур, амма хошуна кэлмэйэн адамын милчэк бойда сөһвлэриндэн лап истэсэ филдэн дэ бөйүк бир шей ярадар.

Анчаг үст-үстө көтүрсэн, динмэмэк, ағзына су алмаг, яханы гырага чэкмэк һалларына даһа чох раст кэлмэк олар.

Далда-бучагда һамы һэр кэсин барэсиндэ лап ағзы көпүклэнэнэ гэдэр даңышыр, йығынчагда нөгсанлары орталыга төкмэк лазым кэлэндэ исэ чох адам ағзына су алыб отурур.

Буна көрө дэ язычылар арасында бу «шүарлар» даһа чох моддадир:

«Дэймэ мэнэ, дэймэйим сэнэ», йэ'ни сэн мэним нөгсанларыма көзүнү юм, мэн дэ сэнин нөгсанларын һаггында ағзымы ачмайым.

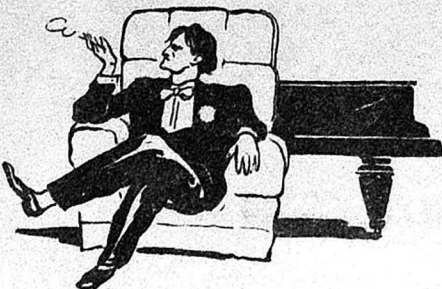
Яхуд: «Ахтарсан һамыда тапылар». Бунун да мәнэсы юхарыдакы «шүарын» мәнэсына яхындыр. Йэ'ни, сэн һаһаг ерэ зэймэт чэкиб мэним нөгсанларымдан даңышма, ахтарсан бу нөгсанлардан сэнин өзүндэ дэ тапылар. Олур ки, кэл икимиз дэ ағзымызы юмаг. Мэн дэ юмум, сэн дэ юм, о да юмсун; биз дэ юмаг, сиз дэ юмун, онлар да юмсунлар, керек ишин ахыры һара чыхар.

АҒЫР ОТУР, БАТМАН КЭЛ

Бир мäsэл вар дейэрлэр: «Ағыр отур, батман кэл». Инчэсэнэт хадимлэримиздэн дирижор Ниязи, композитор Солтан һачыбөйов вэ балерина Гэмэр Алмасзаде аталарын бу вэсий-һэтини артыгламасилэ еринэ етиррлэр. Онларын үчү дэ машаллаһ, көз дэймэсин, чох ағыр отурурлар, нэйик-батман, лап халвар да кэлрлэр. Экэр белэ олмасайды бу үч нэфэрдэн һеч олмаса бири Дөвлат Опера вэ Балет театрынын бинасына йығылан ики мин нэфэр пионерин көрүшүнэ кэлэрди вэ ушаглар да хейли көзләйэндэн сонра кор-пешман гайитмаздылар. Дүздүр, Мэркэзи пионерлэр эви бу көрүшүн тэшкили үчүн хейли пул хэрчлэмийш вэ зэймэт чэкмишди, анчаг бунун «ағыр отуруб, батман кэлэн» инчэсэнэт хадимлэринэ нэ дэхли вар? Шөһрэтдэ, һөрмэтдэ вэ һэтта вэзидэ ағыр адамлар «йүнкүл» ушагларла һесаблашмая да билэрлэр.

Бизим ушагларла бирчэ мäsлэһэти-миз вар:

— Сиз дэ ағыр отурун батман кэлин. Ловгалыгдан гынларына сыгма-ян бу чүр «эмилэр» вэ «халаларла» һеч көрүшмэсиниз даһа яхшыдыр!

В. КЛАССИКЛЭР АЛЭМИНДЭ

Л. Климович Йолдаш Сэдрэддин Эйнинин «Бухара» романын яздыгы гейдлэрдэ Азербайчан шаири Саиб Тэбризини фарс шаири «Саиб Исфэһавлы» адлавырмийшдыр.

САИБ

Олса Шираз Сэ'динин вэтэни,
Саибин юрду догма Тэбризidir.

СЭ'ДИ

Саиб, алэм таныйыр, сэн гочаман азэрсэн,
Тэбризин шөһрэти, ше'р алэмнини көвһэрсэн.
Климовичдэн элэ умкүсү, биздэн элэмэ,
О, сэни «Исфэһан эһли» дейэ, вермиш гэлэмэ.
Оху бу бейти онунчун, кери алсын сөзүнү,
Дүшүнүб сөһвини, тэнгид элэсин өз-өзүнү.

ФАЗИЛ СЕИДОВ

ДУНЯ ХАЛИ ДЕИИЛ...

Биз ашагыдакы мэктубу охуюб мазмунуну бир тэһэр баша дүшдүк. Мэктубу олдугу кими дэрч эдырик ки, һөрмэтли охучуларымыз да охуюб баша дүшсүнлэр вэ көрсүнлэр ки, дүня хали дейил, дүняда савадлы адамлар да вар.

БАКЫ.

Сталин проспекти 135

Сиздэн хайиш эдирики, Языб бизэ ма'лумат верэсиниз һарада ишлэйэчэкиди, габул этдийниз ичилэр вэ оичилэр асылы олан, идарэ мудурлар илэ нечэ разлашырсыныз, Диш һэкими лазымдырмы

Шаумян кэнд р—на
Зубной врачы

8/III—52

Исмайылзаде

Биз бу мэктуба бирчэ чүмлэ элаве эдирик: экэр Исмайылзаде Йолдашын һэкимлиин дэ савады кими күчлүдүрсэ, вай о райнда дишлэри ағырыларын һалына!

ҺАЙ-КҮЙ

Көйчай район партия комитэси катиби Аслан Мирзоев Йолдаш кечэ су даһгыны заманы һай-күй галдырыб адамлары көмэйэ чагырдыгы һалда өзү мэнзилдэ рһэт ятмишдыр.

Көчөнин бир алэми, катиб һай-күй гопарды
Алло! Көмөк эйлэйн, Көйчайы сөл апарды.

Чаван-гоча, гыз-кэлин, өллэриндэ күлүнк бөл
Ча лышырлар шөһөрэ зөрөр вөрмэсин бу сөл

Кетибсө ятыр эвдэ, ишин гызғын чағында,
Су көчмөйөн—резиндөн чэкмэси аяғында.

Шәкил И. АХУНДОВУНДУР.

Америка эшшәкләри

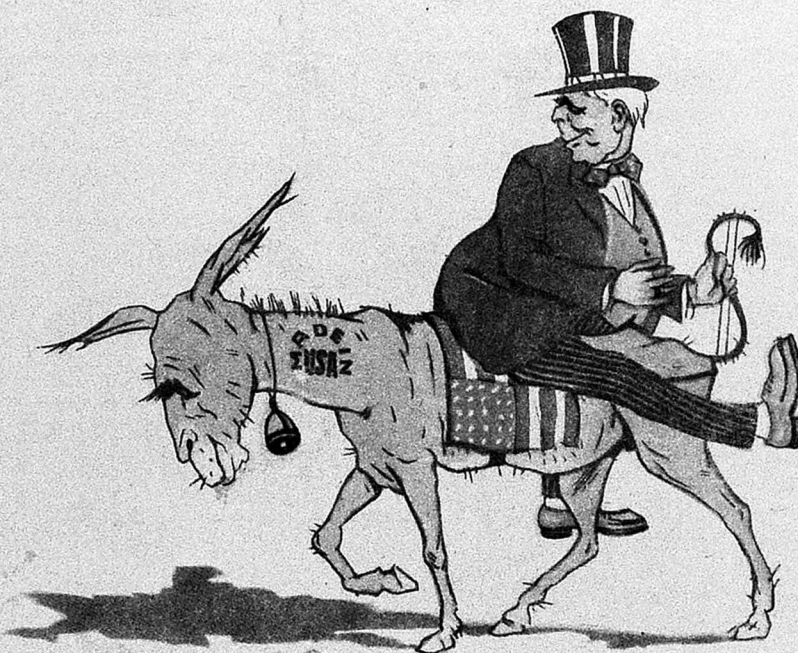
ТЕЪРАНДА чыхан «Кейһан» гәзети мараглы бир хәбәр дәрч әтмишдир. Бу хәбәрдә дейлир ки, нечә илдән бәри американ көмәйн әтрафында галдырылмыш һай-күйдән сонра АБШ вә Иран һөкүмәтләри арасында тәэ бир сәзиш багланмышдыр. һәмин сәзишә көрә Трумэн програмынын дөрдүнчү бәнди әсасында АБШ Ирана «техники көмөк» олараг ерли эшшәкләрин чинсини яхшылашдырмаг үчүн бир нечә йүз чинс американ эшшәйи көндәрәчәкдир. Доғрусу, бу хәбәри охуяркән чох тәәччүб әтдик: мөкәр Иранда чинс эшшәкләр гырылмышдыр ки, Америкадан дамазлыг эшшәк кәтирилер?

Анчаг бир аз фикирләшәндән сонра мәсәлә өз-өзүндән айдын олды. Көрдүк ки, бурада тәәччүблү бир шей йохдур. Чүнки бу ишдә мүйәйән американ мәнтиги вардыр. Нечә ола биләр ки, Иранда һәр бир саһәдә американ «мүшавири» олсун, эшшәкчилик саһәсиндә олмасын? Нечә ола биләр ки, Иранда һәр шей америкадылашсын, Иран эшшәкләри америкадылашмасын? һеч аллаһа рәвадыр ки, Иран эшшәкләри американ «һәят тәрзиндән» мәһрум галсынлар? Көрүнүр, американларын фикригә көрә Иранда эшшәкчилик «мәдәнийәтнин» йүксәлтмәк үчүн орая мүтләг бир нечә йүз дамазлыг Уолл-стрит эшшәйи вә бир нечә дә «эшшәкшүнас» көндәрмәк лазымдыр.

Доғрудур, Иран эшшәкләри һәр чәһәтдән, кейфийәт вә чинс әтибарилә американ эшшәкләриндән гат-гат үстүндүр. Мәсәлән, Кирман эшшәкләри һәр бир чәтин шәрәнтә дөзә билерләр. Исфәһан эшшәкләри

Йоргалыгда биринчи ер тутурлар, һәмәдән эшшәкләри исә екәлик дә вә күчдә-бөйүк ад газанылар, тәрифләри һәр ерә ййылыб. Лакин бу эшшәкләр американ «тәрбийәси» көрмәмишләр, буна көрә дә американларын мәнәфинә ишләйә билмирләр вә я да ишләмәк истәмир-

Шәкил нәчәфгулунундур

ләр. Мәһз бу сәбәбдәндир ки, американлар истәйирләр Ирана бир дөстә Трумэн диплому алмыш эшшәк кәтирсинләр вә Иран эшшәкләрини американ эшшәкләринин «һәят тәрзинә» уйгуллашдырсинлар.

Әслигә бахсан, Ирана бу һейванларын кәлмәсиндә һеч бир зәрәр йохдур. Америкадан Иран торпагына аллаһа шүкүр илдә «мүшавир», «мүтәхәссис», «алим», «сәйяһ» ады илә бир сүрү мүамиләчи, часус, фырылдагчы кәлир. Нә олар, гөй бир нечә йүз дә эшшәк кәлсин! Мөкәр эшшәк аллаһын һейваны дейил? һәр һалда эшшәкләрин кәлмәси һәмин мүамиләчиләрин, мүшавирләрин кәлмәсиндән даһа яхшы-

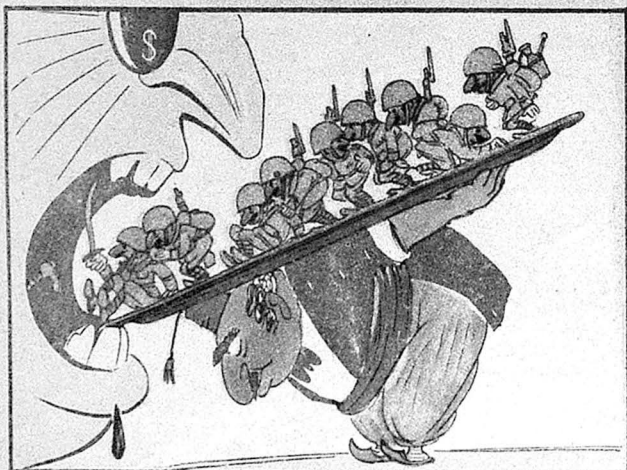
дыр. Хейирләри олмаса да зәрәрләри дә тохунмаз. Әлә буна көрә дә Америкадан чәнаб Чарриман кими бирчә вүчудун тәшриф кәтирмәси иранлылары мин эшшәйин кәлмәсиндән даһа артыг нараһат әдир. Чүнки белә вүчудлар кәләндә өзләрилә мин фәлакәт кәтирирләр.

Анчаг америкалылар көрүнүр Иранын адәт-әнәнәләрини һәлә лазыми гәдәр өйрәнә билмәмишләр. Онлар билмирләр ки, Иранда чәза формаларындан бири дә адамы эшшәйә тәрсинә миндирмәкдир; адамы сәлигә илә паланын үстүндә тәрсинә әйләшдирирләр, эшшәйин гуйругуну да верирләр әлигә, башлайырлар шәһәри доландырмага. Америкадан кәлән эшшәкләр бах, бу ишдә һәм иранлы гардашлары, һәм дә американларын өзләринә лазым олачаг, буна көрә дә инди бир шейә диггәт әтмәк лазымдыр ки,

Ирана кәлән американларын сайы илә кәтирилән эшшәкләрин сайы бир-биринә мүвафиг кәлсин, тәннки үзү о тәрәфә йола дүшәндә американлардан ердә галан олмасын.

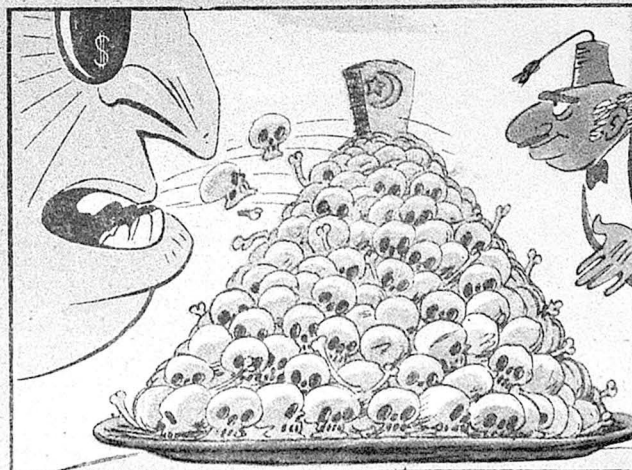
Г. ӘЛИЕВ.

Шәкил Вә. ТЕРНАВСКИНИДИР

Гоюлан мая

Америка империалистләринә сатылмыш Түркийә һөкүмәт башчылары Корея чәһәсинә ени гүвәә көндәрмәк дә давам әдирләр. (Гәзәтләрдән).

... вә көтүрүлән газанч

Кытаб, 203
вә саирә...

„МАРАЛ СЕВКИЛИМ“

Янағын ал,
Додағын бал,
Дағларда маралсан,
Марал севкилим.

Сөзләри—*шаир Зейнал Чаббарзадәнин*,
мусигиси—*композитор А. Бәбаевия*,
шәкил—*рәссам Нәчәфгулукуяр*.
О ки, галды ведрәйә, о да *Кирпининдир*
бағлайыбдыр ки, бал ерә төкүлүб тәләф
олмасын.

АТАЛАР
демишкәнт...

Бақыда, 3-чү милис шөбәси рәниси Әзимов
йолдаша дейәндә ки:

— Нә үчүн бу вәтәндаша верлийиниз пас-
портун бир сәһифәсиндә «Р. Бабаев», о бири
сәһифәсиндә исә «Р. Бабаева» язърысыныз?

Чаваб верир ки: «Кечәл һәсән, я да һәсән
кечәл» нә тәфавүтү? Бизим үчүн киши дә, га-
дын да бирдир.

«Нә әкәрсән ону бичәрсән» мәсәлинин Астра-
ханбазар району «Бакински рабочи» колхозун-
да 180 гектарлыг тахыл эмиһсинин битмә-
мосинә дәхли йохдур. Әкәр колхоз сәдри
Байрам Веркинов һәмнин саһәнин тохумлуг буг-
дасыны чибинә сәлпәйиб, ерә сәлпәрсәйди әк-
дийини дә бичәрди.

Сәлян тикинти идарәсинин электрик ярым-
стансиясы рәниси Яхшыян йолдаша дейәндә ки:
«Сиз бу илин әввәлиндә дөшүнүзә дөйүб стан-
сияны март айында ишә салмага сөз вермиш-
диниз. Март гуртарды, апрел дә кетди, май
да. Июнь да ки, белә... Бәс ишыг нечә олдү?

Яхшыян йолдаш мин чүр бәһанә кәтириб
чаваб верә билә: «Яз вар, гыш вар, нә тә-
ләсик иш вар».

ЕВЛАХ РАЙОНУ САБИР АДЫНА
КОЛХОЗУН СӘДРИ ЧҮМШҮД
ПӘНАНОВ ЙОЛДАША.

Шеирләриниз чатды Районунуздаки бир
нечә колхоз сәдринин икиарвадлы олдугла-
рыны охуюб чох хошһал олду. Аллаһ мүба-
рәк эләсин, огуллу-ушағлы олсунар.

Чүмшүд йолдаш, шеирләриниздә бөйүк
бир нөгәсан вардыр. Колхоз сәдрләринин
ад вә фамилияларыны вә һансы колхозда
олдуғларыны кәстәрмәмисиниз. Бунун үчүн-
дә сизи мазәммәт этмирик, йәгин онла-
рын ад вә фамилиясы шеирләринизин вәзн
вә гафийәсинә сығмамышдыр.

Язырсыныз ки:

«Чибиндә партбиләти,
Эвиндә бир чүт арвад.
Һамыдан чох һөрмәти
Ятыб кәзирләр раһат.»

Шеирин «ширнлийнә» һеч сөзүмүз йох-
дур. Шеирләринизин ичәрсиндә, машаллаһ,
бундан да «гүвәтли» парчалар тапмағ олар.
Анчағ бурада бизә бир шей анлашылмыр.
Язырсыныз ки, «ятыб кәзирләр раһат», баша
дүшмәдик, ятандан сонра раһат кәзирләр,
яхуд кәздәндә сонра раһат ятырлар. Әкәр
Евлахда адамлар ятандан сонра, йәһи юху-
лу-юхулу раһат кәзмәйә башлайыларса, бу
өзү дә бир ениликдир. Бу барәдә дән
«элми» мәғәлләр дә яза биләрсиниз.

Яхшыдыр ки, сиз бәзи шаирләримиз киши
тарихә гәһмәрсиниз, колхозунуздаки мүвәф-
фәгийәтләри дейил, нөгәсанлары да көрүр-
сүнүз. Әдәбиятын, шеирин дә күчүнә инаныр-
сыныз. Чох заман, бир колхоз сәдри киши,
голларынызы чырмалайыб, нөгәсанлары дү-
зәлтмәк әвәзинә, отуруб шеир язърысыныз вә
нөгәсанларын бәдиш тәсир йолу илә дүзәлчә-
ийнә үмид бәсләйирсиниз. Сизин су һағынды
яздығыныз «Биткиларин ишкәйәти» шеир,
инсафли десәк, чох «кәғәлдир»:

Утанырам дейәм янан пәмбыгы,
Һәсәнин синәмә чәкдийи дағы.
Чүмшүд тәк огланды, гурбанды сизә,
Аманды язъгыг, су верин бизә.

Биз бир мәсләйә чох тәғчүб эдирик: нечә
олур ки, сизин бу чүр «кәзәл» шеирләриниз су
идарәсиндә олан һәсәнә тәсир этмәйиб вә о
да Чүмшүд киши «тәк огланды» ичидиб она
су вермир?

Зәһмәт олмаса тәк олмағынызын да сәбә-
бини язын. Әзунүз колхоз сәдри олду-
ғунуз һалда нийә белә тәклик кеңирирсиниз?
Колхозчулар һарада галыблар ки, өз сәдр-
ләрини белә тәк бураһыблар? Әкәр тәклик-
дәндә данышмагла субай олмағыныза ишарә
эдирсинизсә, бу да тәғчүблүдур. Району-
нuzдаки колхоз сәдрләриндән бәзиси ики ар-
вад алдығы һалда, бәс сизә индийә киши
нә үчүн бири дә чатмайыб? Бәлкә бу тәклик
она көрәдир ки, шаирлик «хәстәлийи» сизи
яман яхалайыб. Сиз чөлә, ишә чыкмағ әвә-
зинә тез-тез өзүнүзә верирсиниз бир күшәйә,
башлайырыны шеир гурашдырмаға, она кө-
рә дә адамлардан айры дүшүрсүнүз?

Әкәр беләдирсә, гөрхүрүк ки, бу ил дә баш-
лясыныз пәмбыгы шеирлә сувармаға, мөһи-
сулу поэма илә йығмаға, ахырдә Әли ашын-
дан да оласыныз, Вәли ашындан да.

Йолум Лерик районунун Шинкәдүлан
кәндиндән дүшдү. Кәнд китабханасына
кетдим. Китабханачы Мухтар Һәсәнов
отуруб кирвәнкәлик чәки дашы илә сто-
лун үстүндә гоз сындырды. Мәни көр-
чәк ағзындакы гоз ләпәсини чейнәйә-
чейнәйә:

— Буюрун, гоз ейин!—деди.

— Нуш олсун, сиздә Гогол тапылар?

Мухтар әми пейсәрини гашыды, фи-
кирләшди, овчундакы гоз ләпәсини ағ-
зына атыб, аяға галхды.

— Кәрәк олсун,—дейә, китаб галағыны
эшәләди, шәкилли, назик бир китаб чы-
харды.

— Мухтар әми, «Гоғал» йох, Гогол!—
дедим.

О, хоруз гуоя бахан киши, эйнәйинин
алтындан гыйғачы нәзәрләрдә мәнә бах-
ды вә кечиб ериндә отурду, әлини гә-
фәсәләрә узадыб:

— Огул, кәл өзүн ахтар тап,—деди.

— Бәдни әдәбийят һансы чәркәдәдир?

— Ай рәһмәтлик оғлу, нә бәди-мәди.

Хам дейилсән ки, кәл өзүн ахтар тап.

Ахтардым тапмадым, башга бир китаб
сечдим.

— Мухтар әми, зәһмәт чәк буну яз.

Мухтар әми додағыны бүзүб, тәғчүб-
лә мәнә бахды.

— Ай бала, сән дә мәнин киши кәм-
савад дейилсән ки, о, гәләм, о да ка-
ғыз.

Яздым, о да бойнуну узадыб көзләри-
ни гәләмин учуна дикди.

— Сән аллаһ, дүзүнү яз, һамысыны яз,
адыны да, тарих гой, гол чәк.—Сонра
үзүнү мәнә тутду.—Сән дейән китаб
мәндә олмамыш олмәз, көрәсән һара дү-
шүб. Сән зәһмәт чәк, мәним оғлу-
ма, гызыма бир дәй, онларда олар.

Көзләримиз дөйүб, маттым-маттым Мух-
тар әминин үзүнә бахдым.

— Бәли, бәли... Сән бизим кәндимизи
нә билмисән? Чәми үч-дөрд йүз әһали-
си я ола я олмая. Анчағ һәләлик үч
китабханамыз вар. Бириндә мән, бирин-
дә гызым, о бириндә дә оғлум ишлә-
йир. Бәли, биз әлә нәсилликчә китаб-
ханачыйыг. Доғрудур, савалдан бир аз
мәғмунам, анчағ тәчрүбәдә бабатам. Он
беш күндүк курс кечмишәм, бир тәһәр
баша верирәм, ушағлар да көмәк эдир.

Мухтар әми бу сөзләри дейиб, әлин-
дәки кирвәнкәлийин гозун башына гах-
ды, күлүмсәди, мәнә дә күләмәк тут-
ду. Истәдим сорушам ки, «Мухтар әми,
ахы саваддан мәғмун ола-ола бу китаб-
хана ишиндән нә үчүн белә бәрк япыш-
мысыныз?» Анчағ сорушмадым, горх-
дум ки, инчийәр. Мухтар әми илә бир
аз сөһбәтдән сонра баша дүшүдүм ки,
район тәшкилатлары ону бурая ишлә-
мәк үчүн йох, башыны кирләмәк үчүн
гоублар. Дүзү, ерли тәшкилатларын белә
«гайгәкешлийи» чох хошума кәлди.
Мән дә гочанын гәлбинә дәймәк истәмә-
дим. Дедим ки, тәки Мухтар әми башы-
ны кирләсин, охучуларын башында нә
гәдәр гоз сындырса да кечәр-кедәр.

М. НЕМӘТӨҒЛУ

Редактор—ЭВЭЗ САДЫГ. Редакция һейәти: СҮЛЕЙМАН РУСТӘМ, САБИТ РӘЙМАН, СҮЛЕЙМАН МӘЛИКОВ, КАЗЫМ КАЗЫМЗАДӘ,
ГУЛАМ МӘММӘДЛИ, РЗА ШАҺВӨЛӘД.

«Коммунист» гәзети нәшрийәти. Редакциянын адреси: Бақы, Коммунист күчәси, 11/13, 4 чү гапы, 2-чи мәртәбә. Тел. 3-17-27 Абуна гиймәти: айлығы 3 манат.

ФГ 12910. Сифарийш № 333. Тиражы 20000. Кағыз форматы 72×105¹/₂. Чапа имзәләнимеш 7/VII-52.

Азәрбайҗан ССР НС анында Полиграфия сәнәи, нәшрийәт вә китаб тичәрәти ишләри идарәси. 26 комиссар адына мәтбә. Бақы, Әли Байрамов күчәси, №1

САЧАГЛЫ ГЫЗЫЛ

Шәкил нәчәфгулундур

05

К 71

Ровное, чистое,
Золото ветвистое...
Хлебом прославится.
Наша степь—красавица.
Ну хлеб, что за хлеб...
Наш Азербайджанский хлеб.

А. ЖАРОВ

РӘШИД БЕҢБУДОВ—Тә'рифи дилләрдәдир сары бугданын.
Түкәнмәздир черәйи Азербайчанын,
А күлүм, Азербайчанын.